

HRVATSKI *glasnik*

Godina XXIII, broj 47

28. studenoga 2013.

cijena 200 Ft

U koloni sjećanja – Vukovar 18. 11. 2013.

Foto: Timea Horvat

Komentar

Dopire problem i do naših sela

Kao članica mjesne Hrvatske samouprave, uvijek mi je bilo važno da materijalna sredstva kojima raspolaže organizacija budu iskorištena maksimalno u svrhu očuvanja jezika i jačanja nacionalne svijesti, a tako su mislili svi naši vijećnici. Stoga se najviše sredstava troši na podučavanje hrvatskoga jezika u mjesnim odgojno-obrazovnim ustanovama, odnosno izvan nje, a najmanje sredstava se troši na razne festivale na kojima je u središtu pozornosti hrana, i na piće, tj. na razne zabave misleći da kome se zabavlja, neka si sam plati. Naravno, to ne znači da takve programe potpuno izostavimo, no za njih odvajamo najmanje sredstava. Međutim prilikom zadnje priredbe Jesenskih književnih dana, kada smo raznosili pozivnice za književni susret i za Hrvatsku kulturnu večer, neki su me zapitali hoće li biti nešto i za pojediti. Pitanje me iznenadilo i uzbunilo, malo i uvrijedilo jer zastupnici dobrovoljno rade svoj posao, trude se da nabavljaju sredstva za sadržajne programe koji su besplatni i onda još očekuju da besplatno dijelimo i hranu i piće. Naravno, suzdržala sam se pa sam nakon toga počela razmišljati o svemu tome. Sjetila sam se gospodarske krize, nezaposlenosti, malih mirovina, kako neki ljudi odista nemaju ni da se normalno hrane ni za ogrjev, da mnogi vrlo skromno žive.

Malo sam zavirila i u podatke Središnjega statističkog ureda (KSH) koji piše da u Mađarskoj od sveukupnog stanovništva naše zemlje tri milijuna živi u siromaštvu (ured granicu siromaštva smatra ispod 792 tisuća forinti godišnjeg prihoda, tj. 66 tisuća mjesečnog prihoda u jednočlanom domaćinstvu. Prema podacima ureda, umalo pola milijuna ljudi živi u bijedi, u dubokom siromaštvu, a svaki peti maloljetnik živi u siromašnom domaćinstvu, a vrlo je tužan podatak prema kojem je sudbina 32 postotka djece ugrožena, te mnogo djece hranu dobiju samo u dječjem vrtiću ili u osnovnoj školi. U zadnjih godina umrlo je dvjestotinjak ljudi zbog smrzavanja, a broj beskućnika je između 30 i 50 tisuća. Tužna je ova statistika, a ovi problemi postupno stižu i u naša hrvatska naselja, koja se nalaze blizu granice, gdje se gospodarstvo slabo razvilo i nema radnih mjesta. Mladi odlaze u inozemstvo, pa u selu ostaju većinom stariji ljudi s malim mirovinama ili obitelji s malom zaradom. Ljude s egzistencijalnim problemima neće mnogo zanimati očuvanje hrvatske kulture ni u svome rodnom mjestu, neće ih zanimati da im djeca uče hrvatski jezik kada vide da mogućnosti za bolju zaradu i bolji život ima u Njemačkoj ili Engleskoj. Tko će imati volju i snage da posjećuje hrvatske priredbe na kojima nema ni besplatne hrane ili pića? Prema tome, bude li naša Hrvatska samouprava željela mobilizirati veći broj ljudi, morat će mijenjati svoj način djelovanja i često prirediti zabave, festivale gdje se hrana dijeli svakome, ali ipak bih postavila pitanje: je li to pravi način da jačamo nacionalnu svijest?

Bernadeta Blažetin

„Glasnikov tjedan”

Nije u izbornoj groznici tek većinska politika; polako, ali sigurno u izbornu groznicu padaju i narodnosne zajednice u Mađarskoj. Temperatura je počela prije pola godine, a ovih se dana penje. Svjedoci smo održavanja sjednica iza zatvorenih vrata na kojima, kako čujemo, razmatraju se izborne strategije... O podrobnostima ne znamo ništa, preostaju nam tek novinarske slutnje i izjave... Pred nama su proljetni parlamentarni izbori na kojima će nakon dvadesetak godina demokratskog uređenja u Mađarskoj narodnosne zajednice,

koji žele glasovati u proljeće za narodnosnu listu, a potom i u jesen na lokalnim i narodnosnim izborima, moraju se upisati u registar narodnosnih birača. Upisom u registar te prihvaćanjem biračkog identiteta na parlamentarnim izborima, gube pravo glasovanja na stranačke liste, tek mogu glasovati na narodnosnu listu narodnosne zajednice u čiji su se registar upisali te na pojedinačne kandidate svog izbornog okruga. Ovih sam dana razgovarala s mnogima. Zanimljivo je kako i kod onih koji naginju stranačkom glasovanju postoji

„Pred nama su travanjški parlamentarni izbori na kojima će nakon dvadesetak godina demokratskog uređenja u Mađarskoj narodnosne zajednice, točnije sadašnja njihova vrhovna politička tijela moći postaviti listu narodnosnih kandidata, te teoretski moći i ostvariti mandate narodnosnih parlamentarnih zastupnika u Mađarskom parlamentu. Kako pri donošenju zakona, tako i danas već je sasvim jasno kako će tek najbrojnije narodnosne zajednice pokušati i moći ostvariti pravo na parlamentarnog zastupnika s pravom glasa, a ostalih desetak narodnosnih zajednica može se zadovoljiti i parlamentarnim zastupnikom bez prava glasa takozvanim glasnogovornikom.”

točnije sadašnja njihova vrhovna politička tijela, državne samouprave, moći postaviti listu narodnosnih kandidata, te teoretski moći i ostvariti punopravni zastupnički mandat u Mađarskom parlamentu. Kako pri donošenju zakona, tako i danas već je sasvim jasno kako će tek najbrojnije narodnosne zajednice pokušati i moći ostvariti pravo na parlamentarnog zastupnika s pravom glasa, a ostalih desetak narodnosnih zajednica može se zadovoljiti i parlamentarnim zastupnikom bez prava glasa takozvanim glasnogovornikom. On će, naravno, s financijske strane biti zbrinut kao i ostali parlamentarni zastupnici.

Privlačna pozicija za kojom, bar po kuloarskim pričama, teži veći broj zainteresiranih... U jesen nas čekaju lokalni izbori i izbori za mjesne, područne i državne narodnosne (i hrvatske) samouprave. Od 1. siječnja građani Mađarske

načkom glasovanju postoji dobra volja glasovanja na narodnosnu listu i upisa u narodnosni registar, ali taj čin uveliko povezuju s imenima kandidata na toj listi. Tu je još jedan važan momenat, narodnosni registri bit će javni kako bi se mogla voditi izborna kampanja, za koju je Vlada narodnosnim državnim samoupravama izdvojila ukupno 300 milijuna forinti. Doduše, ona (kampanja) na parlamentarnim izborima, bar glede narodnosnih lista, formalno nije ni bitna jer glasnogovornika narodnosna zajednica može imati i s desetak glasova!!!

Zamislite njegovu snagu u Mađarskom parlamentu!? Ako želimo sudjelovati narodnosnim izborima, trebamo javno očitovati svoj birački identitet, imenom i prezimenom... U tom slučaju neće biti zanimariva činjenica biračkom tijelu upravo imena kandidata i na parlamentarnim i na mjesnim te izborima za narodnosne samouprave. Što je još važnije, potonji izbori bit će izravni, podjela mandata u budućim sastavima državnih narodnosnih samouprava ovisit će o broju birača koji će glasovati za pojedine liste. S druge strane, ako ne budemo dovoljno „svjesni” težine situacije, može se dogoditi i politički fijasko (neuspjeh), naime mali broj birački aktivnih Hrvata, upisanih na narodnosnu listu/e, uveliko može odrediti položaj zajednice i njenih ustanova te težnje i planove u nadolazećim godinama.

Branka Pavić Blažetin

Aktualno

Izvanredna skupština HDS-a u Baji

Odluke o osnivanju medijskog centra te o projektu obnove i dogradnje pečuskoga Hrvatskog vrtića

Sukladno Odredbama Pravilnika o organizaciji i radu, 16. studenog održana je izvanredna sjednica Skupštine, koja je na Dan Hrvata u Mađarskoj upriličena u županijskom Domu narodnosti u Baji.

Prije službenog dijela, okupljene je u ulozu domaćina pozdravila županijska referentica za narodnosti, ujedno voditeljica županijskog Narodnosnog doma. Izrazivši zadovoljstvo da na Danu Hrvata ponovno mogu ugostiti Skupštinu Hrvatske državne samouprave, dr. Ildikó Baranyai Ágfalvi uz ostalo reče kako je Narodnosni dom 1994. godine utemeljila Bačko-kiškunska županijska samouprava, a međudobno on je postao i sjedištem županijskih narodnosnih samouprava, među njima i Hrvatske samouprave Bačko-kiškunske županije. Pri tome je naglasila da je Županijska samouprava i nakon zakonskih promjena odlučila zadržati, odnosno dalje održavati županijski Dom narodnosti u Baji. Predsjednik Mišo Hepp zahvalio je na pozdravnim riječima, ali i na potpori koju Narodnosni dom pruža hrvatskoj zajednici u Bačko-kiškunskoj županiji.

Pošto je utvrđen kvorum, budući da se pozivu odazvalo 20 (poslije im se pridružilo još dva člana) od ukupno 29 skupština, otpočeo je službeni dio sjednice. Predsjednik Mišo Hepp najavio je da će za iduću skupštinu pripremiti izvješće o odazivu, odnosno o opravdanoj i neopravdanoj odsutnosti skupština na sjednicama posljednjih godina.

Skupština je jednoglasno usvojila pismeno predloženi dnevni red sjednice prema ovome: 1. rasprava o medijskom centru unutar Izdavačkog poduzeća Croatica, 2. Rasprava o stanju projekta DDOP-3.1.2-12 pod naslovom «Razvijanje obrazovnih ustanova», 3. Razno.

Premda je bila posrijedi izvanredna skupština, prije dnevnoga reda predsjednik Hepp dao je uobičajeno izvješće o razdoblju između dviju sjednica. Osvrnuvši se na najvažnije

dogadaje, izdvojio je uspješno predstavljanje Izdavačkog poduzeća Croatica (Budimpešta) i Znanstvenog zavoda Hrvata u Mađarskoj (Pečuh) na zagrebačkom Interliberu, međunarodnom sajmu knjiga i učila koji predstavlja poslovni svijet izdavačkog i obrazovnog stvaralaštva, a održava se pod pokroviteljstvom Ministarstva kulture Republike Hrvatske. Kako uz ostalo reče, Hrvati iz Mađarske lije-

po su se predstavili, a uz veliko zanimanje posjetitelja naš izložbeni prostor posjetili su ministrica kulture Andreja Zlatar Violačić i predsjednik Republike Ivo Josipović, te dodao kako posijano sjeme kadšto i nikne, i donese plodove. Izvijestio je nazočne da je HDS putem natječaja dobio novčana sredstva za održavanje Zavičajne kuće u Lukovišću, zatim za sportsko dvorište pečuske Hrvatske škole Miroslava Krleže iako su od hrvatske vlade dobili samo četvrtinu traženog iznosa, umjesto 40 samo 10,5 milijuna forinta, koliko i od mađarske vlade. Osim toga još pet milijuna dobili su za digitalizaciju i dokumentaciju groblja i raznih drugih spomenika. Kako još reče predsjednik Hepp, to je u preporukama mješovitoga međuvladina odbora, a izradba je plana u pripremi. Stoga je u tome zatražio pomoć nazočnih za dostavljanje prijedloga u svezi sa spomenicima užeg i šireg zavičaja. Uz to je Skupštinu obavijestio o primjedbama Vladina ureda u Budimpešti koje se odnose na zakašnjele zapisnike, uz «pionirsku riječ» da će ubuduće zapisnike slati u zakonskom roku. Najviše pozornosti posvećeno je osnivanju Hrvatskoga medijskog centra unutar Izdavačkog poduzeća Croatica. U svezi s narečenim dnevnim redom Skupštini su dostavljeni materijali Odbora za kulturu, vjerska pitanja mladež i šport o konstrukciji i ustroju budućega Hrvatskog medijskog centra i Odbora za pravna pitanja o pravnom statusu Hrvatskoga glasnika. Nakon rasprave o pitanjima nadležnosti, prava i ovlasti osnivača, podupiratelja i izdavača, Skupština je prema pismenom prijedlogu jednoglasno podržala, kao prvo osnivanje Hrvatskoga medijskog centra, ujedinjavanjem uredništava Hrvatskoga glasnika i Radija Croatica da bi se osigurali uvjeti za jačanje postojećih (tjednik, internetski radio, mrežne stranice) i otvaranje novih medijskih platformi, kao drugo raspisivanje natječaja i izbor glavnog i odgovornog urednika Hrvatskog medijskog centra, koji sukladno zakon-

skim odredbama i pravnim propisima, te stručnim uvjetima raspisuje Croatica – uza suglasnost vlasnika, kao treće da Croaticin ravnatelj i glavni i odgovorni urednik predstave plan rada i buduće ustrojstvo Hrvatskoga medijskog centra, i kao četvrto da se prema planu rada i strukturi u ugovoru s Croaticom odrede financijski i organizacijski okviri, te osiguraju minimalni uvjeti za rad Hrvatskoga medijskog centra.

Predsjednik Mišo Hepp i voditelj Ureda HDS-a Jozo Solga ukratko su izvjestili Skupštinu o stanju projekta DDOP-3.1.2-12 pod naslovom «Razvijanje obrazovnih ustanova», odnosno o obnovi i dogradnji pečuskoga Hrvatskog vrtića. Predloženo je da izgradnja i planiranje izvođačkih planova uđe u jedan paket i da se objave troškovi od 150 milijuna forinta + PDV, te da se preda molba hrvatskoj i mađarskoj vladi za dodatnim sredstvima kako bi se planirani projekt mogao započeti i do jeseni 2014. dovršiti. Skupština je ovlastila predsjednika da započne pregovore s hrvatskom i mađarskom vladom o dodatnim sredstvima.

Na kraju sjednice Skupština je jednoglasno usvojila odluku o proširenju stručnih zadaća Hrvatske državne samouprave.

Na zatvorenoj sjednici raspravljalo se o imenovanju člana u Pododbor Fonda za razvoj ljudskih potencijala Ministarstva ljudskih resursa. Kako smo saznali, odlukom Skupštine potvrđena je dosadašnja članica Pododbora Angela Šokac Marković, s novim mandatom na tri godine.

- hg -

STARI GRAD – Hrvatska samouprava Vas srdačno poziva na adventski svečani sastanak, 7. decembra, u subotu, početo od 15.30 uri u mošonskom zajedničkom domu «Bijeli konj». U programu nastupaju kemljanski školari, jačkarni zbor Mali Dunaj iz Kemlje, Bizonjski tamburaši, Muško jačkarno društvo iz Hrvatskoga Jandrofa, KUD Konoplje iz Kemlje, jačkarni zbor Rozmarin iz Gornjega Četara, Starogradska tamburaši i jačkarni zbor Staroga Grada.

SAMBOTEL – Na poziv Hrvatske samouprave Željezne županije, u okviru adventskih večerov, u Sambotelu će ovoga vikenda nastupati jedan od najstarijih pjevačkih zborov u Hrvatskoj, koji je osnovan 1874. ljeta. Hrvatsko pjevačko društvo «Jeka» iz Samobora sa zborovodjom Josipom Degl'Ivelliom već se je pred nekoliko ljet predstavilo u našem gradu, ali ovput će pjevati 30. novembra, u subotu, početo od 18 uri u Koncertnoj dvorani «Béla Bartók» (Sambotel, Ulica Ferenc Rákóczi II. 3). Ulaz je za svakoga besplatan. U nedilju pjevači iz Hrvatske gostuju u Hrvatskom Židanu i sudjeluju na svetačnosti Sv. Barbare kod spomenika palih junakov u I. i II. svitskom boju ter potom će jačiti i pri hrvatskoj maši u pola 11.

JAVNI NATJEČAJ

za izbor i imenovanje glavnog urednika/glavne urednice
Medijskog centra Croatica

I. Uvjeti:

1. diplomski sveučilišni ili visokoškolski studij
2. pet godina radnog iskustva u djelatnosti novinarstva
3. aktivno znanje hrvatskoga jezika u govoru i pismu
4. poznavanje rada na računalu
5. organizacijske i komunikacijske vještine te sposobnost strateškoga planiranja.

II. Glavni/a urednik/ca imenuje se na temelju natječaja na mandatno razdoblje od četiri (4) godine.

III. Uz prijavu kandidat treba priložiti ove dokumente:

1. životopis s detaljnim opisom dosadašnjeg rada
2. dokaz o radnom stažu
3. presliku diplome
4. potvrdu da protiv kandidata nije pokrenut kazneni postupak (ne stariju od šest mjeseci od objave natječaja)
5. dokaz o aktivnom poznavanju hrvatskog jezika u govoru i pismu.

Osim navedenih dokaza o ispunjavanju uvjeta kandidat mora u pisanom obliku dostaviti i prijedlog programa rada i razvoja Medijskog centra za sljedeće mandatno razdoblje s predviđenom dinamikom ostvarenja.

Glavnog urednika/glavnu urednicu imenuje i razrješava ravnatelj Croatica d. o. o.-a uza suglasnost vlasnika. Plaća glavnog urednika: po dogovoru. Dodatna primanja: službeni auto, mobitel, računalo. Konzultacijski dan s vlasnicima: 10. prosinca 2013., od 11-13 sati.

Rok je za podnošenje prijave 15 dana od dana objave natječaja u:

Hrvatski glasnik, www.croatia.hu,
www.horvatok.hu

Pismene prijave s prilogima dostavljaju se na adresu:

Croatia Nonprofit Kft. 1065 Budapest, Nagymező u.68, s naznakom „Za javni natječaj”.

Nepotpune i nepravovremene prijave neće se razmatrati. O rezultatima javnog natječaja kandidati će biti pismeno obaviješteni u zakonskom roku.

Dodatne informacije za program rada mogu se tražiti od ravnatelja Croatica Nonprofit Kft.-a.

Zasjedao Mješoviti odbor Međimurske županije za suradnju s pomurskim Hrvatima

U velikoj vijećnici Međimurske županije u Čakovcu 7. studenoga, pod predsjedanjem Zorana Vidovića, zamjenika međimurskog župana, održana je 1. sjednica novog sastava Mješovitog odbora za suradnju Međimurske županije s pomurskim Hrvatima. Na sjednici su bili načelnici međimurskih općina, te predstavnici pomurskih naselja iz Mađarske (načelnici, odnosno predsjednici hrvatskih samouprava), i predstavnici pomurskih Hrvata iz Slovenije. Za novog predsjednika imenovan je Marijan Varga.

Članovi Mješovitog odbora (slika: Anica Kovač)

Na početku sjednice nazočnima se obratio zamjenik župana koji je ukratko sažeo dosadašnji rad Odbora. Rekao je kako je Međimurska županija osnivanjem Odbora 1997. stavila poseban naglasak na brigu za očuvanje samobitnosti pripadnika hrvatske narodnosti koji žive u prekograničnim naseljima i gradovima. Odnosi se to, prije svega, na potrebu očuvanja hrvatskoga materinskog jezika, te na sveukupne vrijednosti hrvatske tradicionalne materijalne i duhovne kulture i običaje Hrvata s jedne i druge strane granice. Svojim djelovanjem Odbor je nastojao ojačati kulturnu, športsku i turističku suradnju, a temeljem svog aktivnog djelovanja, 2007. sastav se proširuje i na Općinu Lendava. Budući da je želja Županije daljnje jačanje suradnje kako bi se postigla što djelotvornija prekogranična suradnja, ponuđena je mogućnost uključivanja u rad Odbora i ostalim općinama. Novi predsjednik Marijan Varga je rekao da je Odbor uvijek nastojao rješavati konkretne probleme, te da je u svome radu bio jedan od aktivnijih tijela. Odbor je tijekom dosadašnjeg rada usklađivao suradnju među naseljima. Pomagao je u provedbi raznih zajedničkih europskih projekata, npr. podučavanje projektnih

menadžera, priređivanje festivala Puna zdel, Folklorni festivali uz Muru, suradnja među školama Putevima Zrinskih, i druge. Nakon pregleda dosadašnje djelatnosti došao je red na planove u budućnosti. Jedan od prvih zadataka Odbora bit će izrada godišnjeg biltena u kojem će se predstaviti mjesta čiji su predstavnici uključeni u Odbor, kao i kalendar kulturnih i drugih važnijih događaja. Članovi Odbora osvrnuli su se i na problematiku zadnjeg natječaja u sklopu IPA prekograničnog programa Mađarska–Hrvatska na kojem je bilo vrlo malo uspješnih natječaja. Članovi su se složili da se i preko ovoga Odbora mora više učiniti i lobirati. Članovi su svjesni i aktualne situacije, svi su se članovi odrekli svojih naknada koje će se prenamijeniti za sufinanciranje određenih manifestacija i aktivnosti i time smanjiti troškove. Predloženo je i to da se odredi članarina za učlanjenje općine, kako bi na taj način osigurali neka sredstva za daljnje djelovanje Odbora. Nakon sjednice članovi su posjetili čakovečki Muzej Međimurja i postavljenu izložbu Međimurje u Domovinskom ratu.

Stota obljetnica četarske školske zgrade

Trojezično su pozdravljeni 25. oktobra, u petak otpodne, na školskom dvoru brojni gosti, bivši i sadašnji školari, kot i učitelji i učiteljice, ki su takaj dio stoljetne povijesti četarske školske zgrade. Svetačnost ovoga okrugloga jubileja je sa svojom nazočnošću uveličala i partnerska školska delegacija iz Kupljenova, pod peljanjem školske direktorice Jadranke Kekelj, a i direktorica prijateljske škole u Rohuncu, Manuela Müller. Zgrada škole u Gornjem Četaru po povijesni izvori je sagrađena 1913. ljeta, zahvaljujući graditelju, Lajosu Szenteu.

Veronika Szegleti, ravnateljica škole

Kako je školska direktorica Veronika Szegleti u svojem pozdravnom govoru rekla, proslavu je prethodilo većmesečno istraživanje u Željezožupanijskom arhivu i tako su otkriveni i zanimljivi podatki, koje je ona podilila prilikom te godišnjice. Lajos Szente nalog za izgradnju nove zgrade, na mjestu bivše škole, dostao je od tadašnjega nadzornika za školstvo dr. Jánosa Bode i za djelo mu je obećano 24 100 koronov. U Gornjem Četaru je i prlje bilo školskoga podučavanja, ali po svidočanstvu dokumentov, 1913. ljeta dva učitelji, Károly Magdics i Oszkár Mikula su učili, u dvi razredi 105 dice. U obrazovno-odgojnoj ustanovi u to vrime je nastava tekla u šest razredov i šest dice je zgotovilo toga ljeta svoje školovanje. 1939-40. je upeljana nastava

u 7. razredu, a od sljedećega školskoga ljeta i u 8. razredu. Na početku simo su hodili samo dica s hrvatskim materinskim jezikom, ali od 1950-ih ljet obavezno je bilo zabilježiti, u kojoj mjeri su školari usvojili ugarski jezik, tečno, ali samo djelomično. Jezik nastave je svenek bio ugarski! Do 1948. ljeta škola je djelala kot katolička škola, potom je država prikzela skrb i brigu. Odonda, sve do dana

još i dandanas podučavaju med stijenami institucije. Od 1955. ljeta je nastupila na snagu centralizacija pak su školari iz Hrvatskih Šic začeli pohađjati četarsku školu, 1960-61. ljeta dica iz Keresteša, potom 1964-65. učeniki iz Pornove, i na kraju školari 1965-66. ljeta iz Narde. Ljeta 1967-1968. po broju najveć učenikov su imali u ovoj školi, 234. Sa centralizacijom skupa je pokrenuta i

Brojni gosti su uživali u kulturnom programu

današnjega četarska škola je imala na čelu devet ravnateljev. Najdulje, prik 26 ljet, je u školskoj povijesti sidio u direktorskom stolcu Sándor Istenes. Med bivšimi ravnateljicami dvime (Magda Horvat-Nemet i Marija Boór)

nastava nimškoga jezika jer u Kerestešu i Pornovi stanuju i Nimci. Od 1958. ljeta sve skupa 90 pedagogov je podučavalo u ovoj školi, najveć ljet Magda Horvat-Nemet, bivša školska direktorica, ka je jur 37 ljet dugo zaposlena ovde. Ustanova je zašla 1990-ih ljet u skupno održavanje pet okolišnih sel, kada je čudakrat bila i u pogibeli zatvaranja. Od 1. januara 2013. ljeta, slično drugim školam po cijeloj državi, pripada Centru za održavanje ustanovov Klebelsberg. Tako je rezimirala školska direktorica povijest ove znamenite zgrade. U kulturnom programu su sudjelovali hrvatska i nimška školska folklorna grupa, bivši učeniki, jačkari i jačkarice Rozmarina ter tančoši HKD-a „Četarci“. Bogata izložba fotografijov, dokumentov, dozvolov, udžbenikov, bilježnicov, školskih pomagalo, starih klupov, orudaljev za školsku nastavu mnogim je bilo u posjetu zanimljivo, zabavno a i poučno. U ovoj stoljetnoj zgradi trenutno se uči 137 dice. Broj školarov na hrvatskoj nastavi u zadnja ljeta pogibelno pada, sve skupa ih je samo 20 (!). U 1. razredu samo jedno dite se uči po hrvatski, dokle će 8. razred sedmimi zgotoviti s hrvatskim znanjem.

Izložba u čast školskoga rođendana

U dosada najvećoj koloni spominka u Vukovaru

U Vukovaru 18. novembar svenek je turobna obljetnica. Ljudi hodaju u tišini i prignute glave. Preveć je tuge i boli, zakopane u prošlosti. Neugodnosti, teškoće, slike mučenja smrti iz križne doline kad-tad se izrivlju na površinu duše, srca, uma i psihe. Kako zaokružiti, isprati pamćenje da se ne vrati na dane strahote, paklenskih muk i nevjerovatne tragedije nasrid Europe, nasrid 20. stoljeća? Kako bi znali staviti na mrtvi otok one spominke ki još uvijek izazivaju stisak i strah u dibini tijela, preskrajno trapljenje i jedinstvenu ćut nemoći?! Kako zaustaviti tijek mučiteljskih mozaikova, oduravanje neprijateljev, nimi jauk?! Je li laglje onim ki su ostali živi u tom gradu, žalujući, plaćući neprestalno za onimi, ke nisu prestali, u nemilosrdnom vrimenskom tijeku, još i na minutu ne, čekati. A što s onimi žrtvami za ke još i dandas ne znaju kade su pohiće, u kojem nuglju zemlje se shranjaju, kamo je je neprijateljska ruka zganjala, gurnula ali uprav noga dalje ritnula? Već od dva desetljeća da su u čisto razrušeni grad umarširali mesari, nakaze i umorniki ter izivljavali se nad živimi i mrtvimi. Dvadeset i dvoja ljeta nije ozdravljenja, ni vraćta, ni tišenja, a ni batrenja... Kako onda preporoda? Svako ljeto na obljetnici sućuti i pijeteta žrtva Domovinskoga boja, nevidljiva črnina se spusti na sav grad. Službeni dokumenti ovako povidaju o brojka: Od augustuša do novembra 1991. ljeta je ispaljeno na grad sedam milijun projektilova. Palo je 2500 vojnika na širem bojišću. U samom Vukovaru tijekom boja ubijeno je 900 braniteljev, za opsadom Vukovara još 600. Ovde je nasilna smrt pokosila 1000 civilova, med njimi 86 dice. 858 dice je ostalo prez jednoga roditelja, ali pak prez matere i oca. Oko 7000 peršonova (civilova i vojnika) je odvličeno na beštijalno i brutalno mučenje u razne koncentracijske logore u Srbiju. I ovde je još Ovčara. Nevjerovatna ravnica pokolja, iz vukovarskoga špitalja u hangare nasilno otpeljani ranjeniki, bolesniki, branitelji, djelači bolnice... od srpske paravojne jedinice na sve moguće zvirske načine tućeni, mućeni s batkama, lancima, puškama, motikama, nožima, sikirama rizanima, svićami i ognji žgani... sve dokle polumrtvi nisu bili postriljani u najpr iskopanu jamu u noći 20. novembra 1991. ljeta.

Ako človik redom posjećuje, iako ne prvi put u žitku, spomin-prostorije vukovarske bolnice, spomin-dom Ovčare, tamo se malo pomina sa slučajno zatečenom predsjednicom Udruge žene u Domovinskom boju, Marijom Slišković, o knjigi Sunčica, ka sadrži svidočanstva bojnih zločin nad vukovarskimi ženami za vrime Domovinskoga boja, to sve je već dobra doza za apatiiju. I onda tribi zajti do udarne štacije. Držati u jednoj ruki fotoaparata, u drugoj lampion, a s nećim i suze brisati... Uz to primiti na znanje da prethodno vidjeni obrazi na svitlo-škuroj stijeni Memorijalnoga centra Ovčare i njevi žitki na ovoj ravnici su silno ugašeni. Krvava, na polumrtvo natučena tijela, postriljana, podmuće prasnuta u zemlju... prez lijesa i kitic, a i prez rodbinske pratnje. Napunjeni i nošeni psihićkim tarhetom dvodnevno boravka u Vukovarsko-srijemskoj županiji, 18. novembra, u gusto maglenom ujtru još više je razumljivo, u kojoj mjeri je bilo odurno i depresivno boriti se na slavonskoj ravnici davnih 1990-ih. Za časak žitka, za kusić slobode, za komad Domovine. Sve je to plaćeno krvlju, zdravljem, mukom, suzami... Zbog toga smo se poredali u prošeciju spominjanja i mira, za sve te žrtve, ubijene, silovane, izmućene, držali smo sviću, i hrvatski barjak u visinu, toga pondiljka. Ove dane u ovi kraji hrvatska zastava, različita obilježja rodnoga kraja, znaki braniteljskih skupin i postrojbova su neophodni elementi

„kinčenja”. Tako su šibenske i ličke kape, različite uniforme, jakne domobranova, braniteljev, narodne nošnje kliških uskokova, sinjskih alkarova, šibenske straže, dalmatinske mladine skupaskovane u jednu veliku podršku, u čast Vukovara i Vukovarcev. Vjetar tira, potom ostavlja na miru i naš trikolor na kombiju. Lampioni (mećeši) goru kraj ceste, vidili smo je i dan prlje stavljene. Tako su svu noć gorili, takaj i u neki obloki, na ruševina, na plotu pred hižami. Iza devet još prez problema zajedemo u centar grada, ali za desetak minutova nije jur sigurno da za vozila je dostupan nutarnji dio grada. Stožer za obranu Vukovara planira u deseti štartanje kolone sjećanja (spominka) od bolnice do Memorijalnoga groblja. To je cirka osam kilometarova. Otpavimo se u jednu ulicu blizu špitalja. Tetac sa širokim smihom na licu maše

su konačno doma, iako dica su naseljena na razne kraje Hrvatske. Njevoj zahvalnosti, gostoljubivosti i skromnosti kraja nij’. Svagdir se najdu dragi ljudi. Dokle šetujemo do mjesta sastanka, kamo nas vliče i masa ljudi, svi idu u jedan smir, nonstop mi tutnji u glavi čerašnja jačka na Acinomu salašu u Tordinci. Tamo je uz mjesne tamburaše i harmonikaša odzvanjala jačka Šibenčanov, mladih junakova iz Omiša. Dodatno još cijeli autobus Hercegovcev iz Graza se je tresao pod strofama: «Oj, Hrvatska, mati, nemoj tugovati... Zovi, samo zovi, svi će sokolovi za te život dati...». Kolikokrat se je pjevala ta jačka tijekom tromesečne žarke obrambe u gradu herojev i da li samo gosti pjevaju ove dane domoljubne jačke pod krovom, po ulica, pri javni institucija, ali i sami domaćini? Je li to dovoljno za preživljavanje različitih poteškoć, neimanja, pak i prizora: u noću postavljenih ćirilicnih ploćova na fasadi javnih institucij. Sve po direktivi i vladine zapovidi, u ime zakona! Prlje par dana zbog takove ploće je pred zgradom policije potućen bivši branitelj. Slova agresije, simboli opsade ter strahote i torture i još jedna jačka ku su neprijateljske horde gizdavo pjevale pri dolasku u „oslobodje-

nam. Vidi šibensku registraciju na autu i oslobadja teren za parkiranje pred njegovom malom hižom. Kasnije se pojavljuje i drobna, simpatična žena, pravoda padamo u razgovor s njimi. Iza rič Ugarska, ispada, teta Magda je Ugrica iz Szatmárnémetia, udana u Vukovaru. – Ništ nije prez razloga – konstatiramo i veselimo se obadvime, pred poziranjem za sliku. Hižni par Bartolović se je vratio iz bigunstva, živu u maloj hižici. Važno je da

ni" Vukovar. Pamtite? „Aoj, Slobo, šalji nam salate, bit će mesa, klat ćemo Hrvate...". Nestala, ali gor nigdar bilo nij' empatije, dobrohotnosti političke elite, ka izgleda, trenutačno nima vremena, ni sluha za jauke svojega naroda. Tako se komentira hladnokrvnost vladajućih, ki šalju samo jad i daljnje nevolje u/na varoš, kade je i drugačije teško podnositi svakidašnjicu. Ova je jedinstvena, a i jedina kolona Vukovarske Hrvatske! Dobro zamišana masa ljudi, od Dubrovnika do Varaždina, branitelji, i potomki u Domovinskom boju ubijenih žrtava, udovice, turobne matere zbog izgubljenih sinova, familije za slikanje, pripadnici Stožera, franjevci, koludrice, dica, stari, invalidi, športashi... svi smo na okupu u ime hrvatskoga naroda. Aplaudiramo razmotanoj orijaškoj zastavi na ulici. Podilimo se iz poštovanja na dvi strane pred vukovarskim branitelji. Stari Jastreb u kolica, polag njega mladi Jastreb koraca. U tišini gledamo i pogledom slavimo heroje. Šuška se negde odzada, i generali su nazočni: Ante Gotovina, Mladen Markač i Ivan Čermak. Iako ih ne vidimo, posebna je čut da su danas i oni ovde. Deset uri bugne, kad krene povorka u cijeloj širini ulice. Toliko nas je da neki se čas za čas potisnu nakraj. Suprot toga nema pehanja, nestrpljivosti, rivanja. Hodamo mirno i gledamo okolo-naokolo. Na svakom koraku ima što za viditi. Na terasa ljudi nimo stoju. Najvećkrat hrvatska zastava lebdi, svića gori, razmatraju iz odzgora hodočasnike. Pod bijelim platnom „Vukovarska Hrvatska" marširamo na glavnoj ulici. Velika je količina bijele plakate s geslom: „Bolje časno umriti nego nečasno živiti!" Črljena slova viču u svit: „Vukovar je mjesto posebnoga pijeteta!" Gdo bi imao hrabrenost tu činjenicu staviti pod upitnik?! Policijska kontrola je velika, uprav tako kot i medijska pažnja. Bezbrojni su fotoreporter, još i u uniformi. Stopostotna je sigurnost, imaju nad nami skrbno oko. Približavamo se ranjenom simbolu varoša. Vodotoranj morebit ovoliko ljudi još nijedno ljeto nije vidio, to mi kasnije potvrdu i većimi. Ne samo Vukovarci nego i

ljudi iz okolišnih sel. Za krivinom slijedu na posebni tabla vukovarske poruke. Političarom pojedinačno napisane ogorčene rečenice: „Sve ste ih abolirali – niti jednog pravdi privedi – da li vas je sramota?" Med redi glasni viki, aplauz zlamenuje preštano je sve ponudjeno. Riči razočaranosti, jada, pravde, prašak istine, trnci u vukovarskom oku... Ganutljiva je skupna slika mladih žen, kako držu svoju dicu, a iza njih na tabli piše, kako su

jedva taknu svetu hrvatsku zastavu. A mi marširamo dalje. Skodob na jedan ritam bugnu noge u neprijateljsko tlo, smišno, ali u velikom skladu. Fotografiji stoju pred jednom hižom. Na držalu zastave bijela plafta poziva premijera na srpskom jeziku „na kafu"! Negdo dovikne gospodarici: „Jel' doša?" – Dosad još nije, al ga čekamo! – odgovori žena i nasmihne se. Duhoviti mješćani hasnuju manire i taktike za protest suprot ćirilicnoga Vukovara. Nestanu plakate, stiša se povorka, pred nami leži Memorijalni cintir. Na tisuće sanjaju ovde junaki. Služi se maša-zadušnica, jur smo pri polovici crikvenoga obreda i onda još dođu ljudi. Nij' potrošene riči na politiku i političare, glavnu misao pelja ljubav i nje moć. Gdo Vukovar stvarno hoće shvatiti, mora dojt na novembarsku obljetnicu i sa svimi ćutili doživiti ov spomin-dan. Pokleknuti pred grobi, ganutljivo zastati na Ovčari, pominati se s Vukovarci i pred svim ne pozabiti. Ni mučeničtvo, ni pad, ni trepet, ni one mrske pojave ke su bezdušno, metodično pogazile, zničile, ukrale grad ter ljudske živote. Molbe glas se daleko čuje, grihe njeve oprati gdo i što će? Nad otvorenimi ranami danonočno goru sviće, a pravda i istina još dugo će iskati svoje pute...

-Timea Horvat-

ovde muži, žene i dica beščutno silovani! Doživotno ponizni, kako s timi ćuti svako jutro ugledati novi dan svitlosti? Kako bezbrižno izajti med ljude kad za dušu spasa nij, kad se oluja ne stiša, kad je mržnja nepreskočna? Majka zamotana od pete do glave u črninu. Side vlasi ju izdaju, nosi bol iznad svih boli. Nimo gleda ravno u povorku, u nesričnoj samoći. Trudne ruke

Nakladništvo Hrvata iz Mađarske na Interliberu

U organizaciji Hrvatske matice iseljenika i suorganizaciji hrvatskih nakladnika izvan Hrvatske, Znanstvenog zavoda Hrvata u Mađarskoj (Pečuh), Znanstvenog zavoda Hrvatov (Trajštof, Austrija), i Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata (Subotica, Srbija), na zagrebačkom Interliberu izložena je nakladnička djelatnost hrvatskih manjina, iseljeničtva i Hrvata iz Bosne i Hercegovine.

O izdanjima Znanstvenog zavoda Hrvata u Mađarskoj govorio je ravnatelj Zavoda Stjepan Blažetin, djelatnost izdavačke kuće «Croatica» predstavio je predsjednik HDS-a Mišo Hepp, moderator predstavljanja bila je Vesna Kukavica, a publici se obratio i ravnatelj Hrvatske matice iseljenika Marin Knezović

Međunarodni sajam knjiga i učila 36. put je okupio najveće hrvatske nakladnike unutar i izvan granica Republike Hrvatske na Zagrebačkom velesajmu od 12. do 17. studenoga 2013. Štand Hrvatske matice iseljenika nalazio se u paviljonu 6 gdje su bila izložena najnovija i najvažnija izdanja hrvatskih nakladnika iz ukupno dvadesetak država svijeta, na različitim jezicima pod projektnim nazivom Hrvatske knjige izvan Hrvatske. Za razliku od sličnog pothvata HMI-a prije četiri godine na 32. Interliberu, ovaj put u središtu pozornosti bile su stručne monografije, rječnici, udžbenici za dvojezičnu nastavu, religijska izdanja te elektroničko nakladništvo.

Hrvatskim nakladnicima izvan Hrvatske pružila se mogućnost predstavljanja vlastitoga djelovanja u okviru tribina na Glavnoj pozornici paviljona 6 od 14. do 16. studenoga. Tako je u četvrtak u 12 sati nakon pozdravnih riječi Marina Knezovića, ravnatelja HMI-a, pred mnogobrojnom publikom bila izložena djelatnost Neprofitnoga poduzeća za kulturu, informativnu i izdavačku djelatnost „Croatica“ iz Budimpešte. U ime Croatice i Hrvata u Mađarskoj, predsjednik HDS-a Mišo Hepp pozdravio je sve nazočne, opisao okvire unutar kojih poduzeće funkcionira te njegovu nakladničku produkciju. Stjepan Blažetin, ravnatelj Znanstvenog

zavoda Hrvata u Mađarskoj, predstavio je Zavodova izdanja te istaknuo da prvenstvena zadaća Zavoda nije nakladništvo, nego istraživački rad koji se popularizira i promiče putem raznih izdanja (zbornika, stručnih monografija, zbirki itd.). Ravnatelj ZZHM-a naveo je i neke od gorućih problema hrvatskoga nakladništva izvan Hrvatske, od kojih je nepristupačnost i neprisutnost tih izdanja u Re-

publici Hrvatskoj među najvažnijim, te dodao, kako bi moguće rješenje bilo omogućivanje pristupa za hrvatske nakladnike izvan Hrvatske fondovima Ministarstva kulture Republike Hrvatske za otkup i potporu knjiga. Poslijepodnevna tribina završena je s izlaganjem Tomislava Žigmanova, ravnatelja Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, o hrvatskom izdavaštvu u Srbiji, te zaključcima moderatora koji bi služili unapređenju položaja hrvatskih nakladnika izvan Hrvatske u matičnoj državi. Nakon tribine, kod štanda HMI-a predsjednik Marin Knezović dodijelio je Priznanje Hrvatske matice iseljenika za publicistiku Petru Tyranu, publicistu iz Austrije, uredniku Hrvatskih novina.

Silvester Balić

BEČ – Prošloga vikenda je u organizaciji Hrvatskoga centra u Beču, i u suradnji s HAK, HKD Gradišće, HNVŠ, HŠTD, ZIGH, i pod pokroviteljstvom Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, održan dvodnevni simpozij u čast akademiku dr. Nikoli Benčiću, prilikom 75. ljeta žitka i 50-ljetnoga znanstvenoga djelovanja. Uz brojne njegove poštovatelje, kolege i prijatelje, iz Ugarske su na tom simpoziju referirali dr. Mijo Karagić (Sjećanja na «našu» gimnaziju i učiteljsku školu u Pešti), i Šandor Horvat (Iz usmene književnosti Gradišćanskih Hrvatov).

PETROVO SELO – Prve adventske nedilje, na poziv mjesnoga jačkarnoga zbora Ljubičica, 1. decembra hrvatsku mašu u deset uri će svojim jačenjem polipšati zbor i tamburaši KUD-a Mihovila Krušlina iz Šenkovca, ki će otpodne, početo od 14 uri, još jednoč nastupati, prilikom adventskoga koncerta, u kapeli Sv. Štefana. Zvana njih pjevat će još dičji zbor, tamburaši Koprive i mjesni zbor Ljubičica. Petroviščani su se lani predstavili na adventskom koncertu u Šenkovcu, zato se druženje ljetos nastavlja u Gradišću.

GORNJI ČETAR – Organizatori, mišoviti jačkarni zbor Rozmarin, 1. decembra, u nedilju, otpodne u 15 uri pozivaju stanovnike sela i sve zainteresirane na adventski koncert u mjesnu crkvu Sv. Mikule. Nastupaju: nimški zbor iz Pornove, jačkari koruša Nostalgija iz Sambotela, mišani zbor Narde, domaći zbor Rozmarin i Četarski tamburaši.

Trenutak za pjesmu

Tomislav Marijan Bilosnić

Iz pjesničke zbirke Vukovar

5

Tko su oni koji idu protiv tenkova

...

Krist
je ušao u Vukovar
Krist
je u Vukovaru
Krist
dolazi iz Vukovara
Vukovar
nadživljava
naše dane
naše tijelo
Naše je tijelo hostija
Aleluja
Aleluja

Vukovar
Vukovar
Mrka krv
mlada krv
svježa krv
u rafalima krv
Vukovar

Garci na Festivalu voća u Tavankutu

Na poziv mjesnoga Hrvatskog kulturno-prosvjetnog društva (HKPD) „Matija Gubec“, 19. listopada 2013. Omladinski i Bunjevački izvorni KUD Gara uz pratnju „TS Bačka“ gostovali su na III. Festivalu voća u Tavankutu.

Garska Hrvatska samouprava radi užeg povezivanja i upoznavanja kulture i običaja drugih regija svake godine trudi se sklopiti sporazum uzajamnog samostalnog gostovanja s jednom hrvatskom samoupravom ili udruženjem. Ove je godine izbor pao na vojvodanski Tavankut.

Garska Hrvatska samouprava na to gostovanje dobila je 100 tisuća Ft na natječaju Fonda Ministarstva ljudskih resursa Mađarske.

Tavankut je naselje od 3.500 stanovnika na sjeveru Vojvodine, u Općini Subotice, dijeli se na Donji i Gornji Tavankut. Za nas je to selo iznimno važno jer ima najveći razmjjer bunjevačkoga stanovništva na svijetu. U Tavankutu su 90 posto stanovnika Bunjevci, ali po narodnosnom izjašnjavanju, nažalost, nisu jedinstveni, dijele se u posebnu kategoriju Bunjevaca i bunjevačkih Hrvata.

Unatoč tome da je slijepo pogranično naselje, Tavankut ima razmjerno jak gospodarstveni potencijal u poljoprivredi. Polovina je polja oko sela oranica, a druga polovina su voćnjaci, pretežno jabuke. Voće i prerađeni proizvodi imaju dobro tržište zahvaljujući sporazumu o slobodnoj trgovini s Rusijom, tako Tavankučani imaju sigurno radno mjesto u poljoprivrednoj sezoni, čak su i uvoznici radne snage iz okolice. HKPD „Matija Gubec“ pokušava prikazati i prijateljskim društvima te berbene običaje i sorte jabuka, a ujedno pružiti malo raspoloženja mještanima usred berbe, tako je pokrenut „Festival voća“. Prijepodne su bila stručna predavanja o voćarstvu, a popodne je slijedio kulturni program u kojem su ove godine gostovali KUD „Seljačka sloga“ Ivankovo iz Hrvatske (u Općini Vinkovci) i kulturna društva iz Gare. Garci su predstavili po jednu bunjevačku, šokačku i podravsku koreografiju.

Nakon umalo dvosatnoga programa u dvorištu mjesne Osnovne škole „Matija Gubec“ u kojem su nastupila i mjesna društva, domaćini su odveli goste na šetnju u središte sela. Pogledali smo crkvu koja je sagrađena tek 1911. godine, ali je najveća seoska crkva u cijeloj nekadašnjoj Jugoslaviji. Pokazali su nam i izložbu slamarskih slika o kojima je Tavankut poznat u mnogim zemljama Europe. Taj običaj potječe iz bunjevačke žetvene

svečanosti „Dužijance“ kada se posvećuje nov rod žita i kruh, pa se svake godine priprema kruna od slame. Poslije su počeli praviti i slike, te su 1961. godine osnovali likovnu sekciju HKPD „Matija Gubec“ u kojoj danas djeluje tridesetak žena. HKPD „Matija Gubec“ ima i svoju Zavičajnu kuću koju je podario jedan imućniji član društva, a uredili su je društvenim radom.

Gostovanje je završilo zajedničkom večerom i druženjem uz glazbu, ples i veselje. Vratili smo se s lijepim uspomjenama, nadamo se da ćemo i u budućnosti nastaviti i proširiti ovu suradnju.

Martin Kubatov

ŠELJIN – Osnovna i glazbena umjetnička škola «Géza Kiss» organizira natjecanje u pjevanju zabavnih pjesama za učenike viših razreda osnovnih škola u Baranji i Podravini 3. prosinca 2013. godine, s početkom u 13 sati u šeljinske Društvenom domu „Ormánság“. Županijsko natjecanje „Pjevanje hrvatskih zabavnih pjesama“ – „NAD-POP 2013“ održava se drugu godinu zaredom, kaže u ime organizatora za Hrvatski glasnik Robert Ronta, a njega potvrđuje i ravnateljica šeljinske škole gospođa Orlovics. Natjecatelji trebaju interpretirati (otpjevati) jednu pjesmu iz sveopće hrvatske glazbene estrade (po mogućnosti ne narodnu). Glazbu svatko treba donijeti na CD-u, bez teksta (karaoke). Pjesma ne može biti duža od pet minuta. Natjecanje će se odvijati u dvije kategorije: 5–6. i 7–8. razred. Neće se posebno ocjenjivati učenici dvojezičnih škola i učenici škola s predmetnom nastavom.

OLAS – Dana 7. prosinca tamošnja Hrvatska samouprava, primjereno adventskoj tradiciji, priređuje večer družnja za Hrvate Šokce iz Olasa i njihove njihove prijatelje. S njima će u programu slavljati biti i Dječja folklorna skupina Čitaonice mohačkih Šokaca.

BAJA – Sljedeća redovita sjednica Vijeća Hrvatske samouprave Bačko-kiškunske županije, ujedno i godišnja javna tribina, bit će 10. prosinca ove godine u županijskom Domu narodnosti u Baji, s početkom u 14 sati. Pod «raznim» raspravljat će se o aktualnim pitanjima.

Četarski školari 1960-ih ljet s učiteljicom
Katalinom Katona Kun-Pál

NARDA – Kako nas je obavistila Kristina Glavanić, načelnica Narde, 8. decembra, u nedjelju, nje rodno selo ponovo će primiti visoku političku delegaciju. U okviru većdnevnoga boravka u Ugarskoj, Ante Kotromanović, ministar obrane Republike Hrvatske, u društvu ugarskoga ministra obrane Csabe Hendea posjetit će južnogradisačko naselje i nazočit će na programu „Božić za penzioniste”. Proslava se začme u 15.30 uri, u kojoj nastupaju domaći mišani zbor, tamburaši i hrvatska dica. Za slavljem svi gosti će biti pozvani na svečani prijem.

SANTOVO – Paljenjem prve svijeće na adventskom vijencu 1. prosinca, počinje došašće, ujedno i nova crkvena godina, te priprava za Božić. Pripravu su nekada obilježile mise zornice, koje se još i danas čuvaju, a u naše vrijeme sve prisutniji znak došašća postaje adventski vijenac s četiri svijeće, koje simboliziraju četiri nedjelje, tjedna došašća. U Santovu u nedjelju počinju seoske adventske svečanosti koje se priređuju već petu godinu zaredom. Prve nedjelje došašća predstaviti će se katolička zajednica, a uz prigodne riječi, prvu svijeću na velikom adventskom vijencu postavljenom na središnjem seoskom trgu upalit će santovački župnik, velečasni Imre Polyák. Sljedećega tjedna, 8. prosinca, svečanost će prirediti baptistička zajednica, a 15. prosinca predstaviti će se reformatska zajednica. Posljednje, četvrte nedjelje, 22. prosinca, posljednju svijeću upalit će načelnik sela József Feigl, uz prigodne riječi u ime Seoske samouprave. Na svečanostima će se programom predstaviti spomenute crkvene zajednice, te učenici santovačke Hrvatske škole.

DUŠNOK – Seoska samouprava 8. prosinca ove godine, s početkom u 9 sati, treći put zaredom organizira Božićni sajam i izložbu domaćih proizvoda, priredbu koja je pokrenuta u prosincu 2011. godine u mjesnom domu kulture zato da ubuduće postane tradicijom. Prošle je godine organiziran i Uskršni sajam, a u veljači ove godine u okviru tradicijskoga Rackog prela mjesni proizvođači predstavili su svoje proizvode, koje su posjetitelji mogli i kušati. Na njihovu molbu sajam će se ponovno prirediti, ove godine, uz još veći broj sudionika. Ciljevi su nepromijenjeni: želja je organizatora osigurati mjesnim proizvođačima da se predstave svojim proizvodima, koji se mogu izložiti, kupiti ili kušati. Osim toga dat će mogućnost i narodnim obrtnicima. U ponudi će se naći domaći sir, pekmez, med, ulje, sušeno voće, vino, mljevena paprika i drugi začini, rakija itd. Predstaviti će se uz ostalo drvorezbari, izrađivači narodnog nakita, tkalje, prelje, krojačice, kožari, lončari, kovači i drugi, a bit će prilike i za druženje, razgovor. Na katu doma kulture bit će omiljena bušja tržnica.

Bauhaus je iz Njemačke stigao u Podravinu!

Jubilej starinske crkve Isusa Kralja

Starin je 27. listopada povodom 65. obljetnice izgradnje mjesne crkve Isusa Kralja na svečan način obilježio ovaj važni jubilej. Pozivu se odazvao đakovački nadbiskup dr. Đuro Hranić, generalna konzulica Republike Hrvatske Ljiljana Pancirov, predsjednik Hrvatske državne samouprave u Mađarskoj Mišo Hepp, predsjednik Zajednice podravskih Hrvata Jozo Solga, te brojni vjernici. Okupljene slavljenike, znatizeljnu publiku, ljubitelje hrvatskog folkloru, pjesama i plesova zabavljali su izvrsni podravski folklorni sastavi, nakon čega je slijedilo jubilarno misno slavlje na hrvatskom jeziku. Selo Starin stari. Sve je više starih ljudi. Danas ovdje živi 450-ak mještana.

Sveta misa

Đakovački nadbiskup monsinjor dr. Đuro Hranić služio je slavlje Euharistije. Misi su sudjelovali Mario Brkić, tajnik ordinarijata u Đakovu. Osim njega župnik u Šeljinu, dekan Jozo Egri, rodom iz Martinaca, s filijalom u Starinu. Jubilarnoj priredbi odazvali su se arhidakon i vikar u Pečuhu Franjo Pavleković, rodom iz Novog Sela, dekan i župnik u Harkanju Ladislav Ronta, rodom iz Križevaca, župnik u Seksaru Ladislav Bačmai, rodom iz Starina, te martinački župnik Ilija Čuzdi. Misi je sudjelovao i vikar za mađarske vjernike u hrvatskoj Baranji, župnik u Batini Grga Beer. Odazvali se gosti zbratimljene Općine Sopje, načelnik Josip Grnjaš. S naseljem s druge strane Drave u Hrvatskoj naši u Starinu uspješno surađuju, na čelu s načelnikom Borbalom Šajić. Jozo Dudaš, kantor starinske crkve, biranim je riječima pozdravio nadbiskupa na hrvatskom jeziku.

Autoru ovih redaka ukazana je čast prije početka misnoga slavlja okupljenim vjernicima na hrvatskom i mađarskom jeziku predstaviti legendu o gradnji starinske crkve u davnašnja vremena. U crkvi pobožni je narod s velikim zanimanjem slušao poruku propovijedi nadbiskupa dr. Hranića. A ona je svadena na ulogu obitelji, ljubav bračnih parova i odgoj svoje djece u kršćanskom nauku i duhu, na snazi vjerske zajednice. Nama je ovdje Hrvatima stalo do toga da budemo vjerni Isusu Kristu, kao dvojezični pojedinci ostajemo vjerni svojoj vjerskoj zajednici i Bogu.

Prije 65 godina, nada naših Starinčana se ostvarila. Naime, prema mjesnoj legendi, čak četiri puta se srušio netom izgrađeni crkveni zidovi. No crkva na slavu Božju, gdje nađu svoj duševni mir vjernici, ponosito stoji i postoji. Podignuta je u početnim godinama brutalne diktature, a njezin oltar izgrađen u vrijeme već meke diktature kada

Starinčani su prije 65 godina sagradili velebnu crkvu

su se mještani materijalno ojačali. Mogli bismo reći gradnja crkve veže se s jedne strane za godine prkosa, istovremeno Starinčani bili su među prvima koji su primijetili da je diktatura već popustila. Imali su oni sluha, snage i duha, i korak po korak postigli što su naumili. Svi ti napori iziskivali su ustrajnost, samopouzdanje, samopožrtvovanje, odricanje, odanost i mudrost.

Đakovački nadbiskup dr. Đuro Hranić predvodio je svetu misu na hrvatskom jeziku, uza župnika Jozu Egrija i braću svećenike

Bauhaus

Plan rimokatoličke crkve Isusa Kralja u Starinu (1946–1947) izradio je arhitekt hrvatskog podrijetla Lajoš Tarai (Ljudevit Čačinović, rođ. 6. siječnja 1886. u Podravskoj Moslavini, umro 26. srpnja 1973. Pečuhu), jedan od sedam pečuških predstavnika Bauhauusa. Taraijeve smjele arhitekturne vizije, futuristički planovi spomenika i mauzoleja sami su po sebi građevinarske senzacije. Dodali bismo, takva je i starinska crkva! Prema njegovim projektima izgrađena je još rimokatolička crkva u Kotlini (mađ. Sepse, 1943. g.) i Szedresu (1956). Ova druga slika je i prilika starinske sa svojim šiljastim prozorima, jedino joj odudara zvonik koji vam se podiže prema nebu kao neki kockasti stup, također neuobičajeno arhitekturno rješenje. Glavni oltar, biblijske prizore i liturgijsko uređenje prostora starinske crkve izradio je franjevac, slikar Asztrik Imre Kákonyi (rođ. 12. kolovoza 1923. u Kalači, umro 1. studenog 1990. u Ostrogonu) 1868. godine. (Uz njegovo ime veže se izradba zidne slike o Isusovu životu te uređenje prostora crkve u Santovu.)

Legenda

Naši Hrvati pokraj Drave, u Starinu, stanuju od starih vremena, zato se selo i na hrvatskom i na mađarskom navodi kao staro selo pokraj Drave, „Drávasztára”. A da nisu ovdje od starih vremena živjeli Hrvati, onda selo ne bi imalo u svom nazivu hrvatski leksem, nego bi moglo biti primjerice „Öregdráva”. Bila bi to ne samo jezična simbioza dvaju jezika nego doista i jedan pravi suživot između dva naroda. Jedni smo, braća smo, volimo se, ali ne smijemo zaboraviti i dalje cijeniti svoje posebnosti. No bilo je doba da su naši Hrvati i Mađari, zbog ratova, trebali napustiti ovaj svoj uži podravski zavičaj. S vremenom opet se oni vratili i ostali ovdje do naših dana.

Kada su se pak samo malo, za „trunku više”, gospodarski ojačali, nastojali su podići svoju crkvu. Imali su prije svete mise u kape-li dvorca grofa Draškovića u Šeljnu, ili su nešto udaljenije mogli birati odlazak u crkvu u Bogdašinu, kojoj su župi, kao filijala, i pripadali. Tada nije bilo izgrađene kamene ceste te se išlo na kolima i pješice kroza seoske hatare jer su staze dobro povezale jedno selo s drugim, ili čak i najudaljenije parcele u seoskom hataru. Išlo se „poprek”. No da se izbjegnju nepotrebna putovanja i pješčenja, Starinčani odlučše izgraditi crkve.

Počela je gradnja

Ali se drugog jutra podignuti zidovi, nekim čudom, sami od sebe srušiše. Starinčani bili su uvjereni da nisu birali pravo mjesto za gradnju. Nema se što „Jovo, nanovo!”, rekoše gundajući starci u selu, te ponovili staru mudrost koja „hoćeš-nećeš”, zrači neki optimizam i čvrsto uvjerenje da ne treba nikada

Ovoga puta starinska crkva bila je puna vjernika

posustati i odustati. Ako je čovjek ustrajan, bogme, imat će i lijepu crkvu. No nakon mnogo vremena opet su se latili gradnje crkve naši Starinčani. Okuražili se kao podravski „pevci”, to jest pijetlovi, puni životne krvi i snage, uvijek spremni da se dokažu da su oni pravi, i da „neće popušćati” nikad. Međutim opet su doživjeli nesreću, podignuti zidovi srušili se kao kula od karata. S vremenom rane se ponovno zacijelile i hajde gradi crkvu i treći put jer „treća je sreća”, dabome i u nas Hrvata. Ali nešto ih je iznevjerilo i treći put, te sve ostalo po starome. Pitali se, mudrovali, pa čak i „špekulerali” stari i mladi, ali pravi odgovor nisu našli, naime zbog čega se događa s njima sve to, ta Bogu vapijuća nepravda, koja sigurno nije bila od Božje strane. No pravi odgovor ne zna se ni danas. Nisu pomišljali čak ni na to da im možda neka dravska vila podmeće klipove, ruši njihove zidove? Tko će ga znati!

Ali nadolazili su novi i novi naraštaji koji su smatrali da bi trebalo pokušati tamo u godinama poraća, kada su ovdje prošli nepozvani njemački, početkom prosinca 1945. stigli i ruski i bugarski vojnici te partizani. I u tim najtežim godinama Starin je podnio veliku žrtvu. Mještani su svojim dobrovoljnim priložima i radnom snagom sagradili vrlo lijepu crkvu 1948. godine.

Urbar

I davnog nadnevka, 20. kolovoza 1767. godine, s pravom su mještani Starina maštali da će jednom izgraditi svoju crkvu. To naše podravsko hrvatsko selo tog je dana dobilo svoj urbar na hrvatskom jeziku. Bilo je kmetova vezanih za zemlju i bezzemljaša („inqvilini”) pa čak i „beskućnika”, kako ih bilježi urbar. Imamo popis njihovih imena koja prvi put iznosimo u širu javnost.

No navodimo da su u našem slučaju posrijedi bile i obiteljske zadruge. Nerijetko su brojile čak i dvadesetak članova. Iza imena popisanih mještana navodi se veličina njihove sesije. „Kovács Lőrencz 1/8, Maturics Mika

4/8, Maturics Adám 2/8, Greksa Gyura 3/8, Kovács Gyura 2/8, Gergits Beniamin 3/8, Bacsmaj Máttá 2/8, Hidegovics Gyura 1/8, Gadanacz Miklos 3/8, Ferenccsics Ivány 2/8, Markovics Jacob 4/8, Tomassevics Ivány 4/8, Greksa Matta 4/8, Petrovics Mártony 3/8, Gergics Blás 3/8, Szigethi Jakab 2/8, Dudás Mattó 2/8. Inqilini: Marosics Máttó 1/6, Konyár Gyura 1/6, Szalga Joseff 1/8. Beskuć-

nici: Dudás Gergely i Milosevics Mihály.” I danas imamo te obitelji, čije se prezime tijekom proteklih vremena ponešto i izmijenilo.

Izvori

Program mjesnog KUD-a Biseri Drave, Ženskoga pjevačkog zbora «Korjeni» iz Martinaca i KUD-a Drava iz Lukovišća izveden je prije svete mise u domu kulture. Svi su bili odjeveni u našu predivnu narodnu nošnju, kakvoj nema para. Lijepa je i ona novijeg tipa, ali je još ljepša s otkanim rukavima, crvenima kao mladalačka krv mladih i ljupkih djevojaka i uvijek mladih žena. Začas će nam dočarati prave trenutke veselja, dok nas sa svojim pjesmama i vatrenim plesovima podižu u nebeske sfere. I još korak-dva, pa ste u nebu...

Dika

Te nedjelje okupljali smo se oko crkve. Ozračje neopisivo u šarenilu narodnih nošnji i bogobojznoga svijeta, starije žene u rukama nose molitvenike obavijene svećanim „rupčecom” (marama) i „čislom” (brojanice). Crkvena zgrada sama po sebi sije i širi neku uzvišenost. Sa svojim prizorima i mene samoga, kao neuka, podsjeća na nešto neuobičajeno i tajanstveno, nevideno i nedoživljeno na ovim prostorima.

Pravi je to biser sakralne umjetnosti Bauhauusa, škole za arhitekturu i primijenjenu umjetnost u Njemačkoj (1919–1933). Eto, taj se biser „dokotrljao”, iako ne vodenim putem rijeke Drave, ovamo. Tu je, imamo ga i s razlogom trebamo biti ponosni. Bio bi to, možda, pokušaj ostvarenja sinteze autonomne umjetnosti arhitekta Ljudevita Čačinovića alias Tarai Lajoša, hrvatskog podrijetla, o kojemu se u Hrvatskoj čak i ne zna.

Njegova genijalnost i arhitektonski zahvat je putokaz i za stoljeća. Starin, zahvaljujući svojoj crkvi, pomladio se i ostaje vječno mlad!

Duplasto svečevanje na sambotelskoj slavistici

X. Medjunarodni slavistički dani i rođendanske čestitke prof. dr. Karlu Gadanjiju

Medjunarodne slavističke dane priredjuju u Sambotelu svako treće ljeto, a 25–26. oktobra po deseti put su se okupili znanstvenici, stručnjaci, najveća imena slavistike iz deset zemalji (Austrije, Bjelorusije, Finske, Hrvatske, Kazahstana, Rusije, Slovačke, Slovenije, Turske i, naravno iz Ugarske). Pri dvodnevnoj konferenciji izloženo je već od šezdeset referatov u četiri sekcija, na ruskom, hrvatskom, slovenskom, poljskom i ugarskom jeziku. Kad se govori o sambotelskoj slavističkoj bazi, onda sve ukupno mislimo na rusku, slovensku i hrvatsku sveučilišnu naobrazbu i dugoljetno znanstveno istraživanje, u kom je imao nedvojni doprinos i prof. dr. Karlo Gadanji, ki je uz ostalo skoro pred tridesetimi ljeti zasanjao i ov priznati forum slavistov. Na otvaranju X. Medjunarodne slavističke konferencije, vjerni i podnaslovu toga skupa, «In honorem» 70-ljetnomu dr. Karlu Gadanjiju, došli su čestitati brojni prijatelji, kolege, štoveć i bivše studentice Sveučilišnoga središća Savaria, a i zastupnici slavljenikovoga rodnoga kraja.

Dr. Mária Jankovics, ravnateljica Instituta za slavensku filologiju u Sambotelu, a ujedno i glavna organizatorica slavističkoga skupa, po ugarski i na ruskom jeziku je pozdravila sve nazočne ter prva je čestitala kolegi, dugoljetnomu voditelju Instituta i bivšemu prorektorcu Sveučilišnoga središća Savaria. Prof. dr. Sándor Faragó, rektor Zapadnougarskoga sveučilišća, čestitao je prof. dr. Karlu Gadanjiju kot i bivšemu svojemučitelju ruskoga jezika u Kapuváru, ki su kasnije postali kolege na istom institutu, Zapadnougarskom sveučilišću. Uz ostalo je istaknuo veliku važnost slavističkih okupljanja, koje na ovom mjestu svaki put moru pozdraviti brojne ugledne stručnjake i znanstvenike iz cijeloga svita. Dr. Katalin Molnár Horváth, prorektorica Sveučilišnoga središća Savaria, je na engleskom jeziku pohvalila dotičnu inicijativu za minjbu znanstvenih dostignuć i vridnih rezultata, a tumačila je osobnu kot i sveopću želju, da Sambotel postane stalno mjesto, kamo se sve nek moru vratiti istaknute ličnosti slavističkoga područja. Akademik prof. dr. István Nyomárkay, kako je rekao, i «sam emocionalno povezan za samboteliskim institutom», se je obratio jubilaru, kot prijatelju i znanstveniku. Pohvalio je Gadanjijevo djelovanje s najvećim priznanjem, a i zahvalio je sve napore i zalaganje za slavistiku u ovoj državi. Za presenećenje su došli zaguslati iz Petrovoga Sela i školski tamburaši, a Ana Zorica Timar recitirala je i prigodnu pjesmu.

Bila je to neizostavljena prilika i za bivše studentice ovoga instituta, danas učiteljice hrvatskoga jezika, za Editu Horvat-Pauković, školsku direktoricu Dvojezične škole Petrovoga Sela, a i za Anu Škrapić-Timar, predsjednicu petroviske Hrvatske samouprave, da i one prikldaju male dare u pratnji najboljih čestitkov, profesoru Karlu Gadanjiju, kot su to učinili još za njimi mnogi drugi. U ime Odsjeka za hrvatski jezik i književnost Filozofskoga fakulteta pečuskoga Sveučilišća, kot i sudjelačev Znanstvenoga zavoda Hrvata u Mađarskoj dr. Ernest Barić i Stjepan Blažetin su se pridružili čestitkam s riči pjesnika Zvonimira Baloga ki je u Večernjem listu sam sebi čestitao okruglu rođendansku obljetnicu. Nadovezajući se na Balogove strofe, dr. Ernest Barić je dodao: – «Strategija dr. Karla Gadanjija koju sam upoznao još za naših

Prof. dr. Sándor Faragó, slavljenik prof. dr. Karlo Gadanji i dr. Mária Jankovics

zajedničkih studentskih dana i koja traje dugi niz godina našega prijateljavanja, stručne i znanstvene suradnje – nije se mijenjala do dana današnjega, a koja bi se mogla sažeti u sljedećim: Karlu Gadanjiju, čovjeku i znanstveniku sa svojstvenim karakternim osobinama, a to su: otvorenost, izdržljivost, kreativnost, vitalnost, svestranost, snalažljivost, stalnoženost, smirenost i nadasve korektnost, pa mu stoga želim da te svoje osobine zadrži i nakon sedamdesete.» Skupa su svečevali s jubilarom i predstavnici sveučilišćev iz Maribora i Segedina, a došli su i predstavnici porabskih Slovencev ter i poslaniki Gadanjijevoga rodnoga kraja, Lajoš Pavlič, načelnik sela Kerestura, a i Róbert Polgár, dušobrižnik toga naselja. S plenarnimi predavanji prof. dr. Istvána Nyomárkaya, prof. dr. Irene Vodopije, prof. dr. Marka Jesenška i Elene

Zaharove pak se je začelo dvodnevno stručno djelovanje, koje je nastavljeno jur otpodne toga dana u hrvatskoj, slovenskoj, poljskoj i ruskoj sekciji. U skupu su u kroatističkom dijelu sudjelovali s predavanji dr. Ernest Barić iz Pečuha (*U kojoj mjeri mogu dvojezični rječnici pratiti promjene društvenih zbiljanja*), Silvestar Balić iz Pečuha (*Hrvatski časopisi u Mađarskoj od 1989. do 2009.*), Đuro Blažeka iz Zagreba (*Temeljna načela u izradi razlikovnih rječnika bliskih mjesnih govora*), Ljubica Josić iz Zagreba (*Propitivanje održivosti trovrskih kriterija lingvolističke analize književnoga teksta*), Stjepan Blažetin iz Pečuha (*Kiklop Ranka Marinkovića na mađarskom jeziku*), Žužana Meršić i Ivona Vegh, profesorice samboteliskoga Sveučilišća (*Mađarska gramatika međimurskoga jezika*), dr. Robert Hajszan iz Pinkovca (*Jezična obilježja «u gradišćansko-hrvatskim pričama» Antona Leopolda*), Anđelka Tutek iz Rijeke (*Dramsko putovanje Ane Šoretić*), Dubravka Smajić iz Osijeka (*Stari iločki kulinarski leksik*), Matilda Bölcs iz Hrvatskoga Židana (*Regionális horvát irodalmi kultuszhelyek a Kőszegi járásban*), Petra Glavor Petrović, lektorica hrvatskoga jezika u Sambotelu (*Analiza kulinarskoga leksika u jeziku gradišćanskih Hrvata: nazivi jela i slastica*), Tomislav Krekić, prof. Sveučilišća u Sambotelu (*Preporodni pokušaji bačkih i gradišćanskih Hrvata u drugoj polovici 19. stoljeća*).

Tijekom dvodnevnoga slavističkoga skupa je otvorena i izložba u čast slavljeniku Karlu Gadanjiju, pri koj su nastupili i keresturski školari. Medjunarodni slavistički dani su zatvoreni posebnim poklonom, objavljenim zbornikom već od petsto stranic, prigodnimi napisima o jubilaru ter utemeljitelju znanstvene djelaonice u Sambotelu, i referati sudionikov ovoga stručnoga skupa.

Mala stranica

Prva nedjelja došašća – 1. prosinca

Došašće ili advent vrijeme je u crkvenoj godini kada se kršćani više pripremaju na svetkovine Božića i Bogojavljenja. Samo značenje riječi advent dolazi iz latinske riječi „advenire” što znači „dolazak”. Čekamo dakle dolazak Isusa Krista u naš svijet.

Vrijeme došašća nije toliko obilježeno pokorom koliko više radosnim i povjerljivim očekivanjem. Počinje nedjeljom koja pada između 27. studenoga i 3. prosinca. Prvu nedjelju određuje ponovni Kristov dolazak, drugu i treću osoba Ivana Krstitelja, a četvrta predstavlja Mariju, Djevicu i Majku, koja je rodila Krista. Liturgijska je boja u došašću ljubičasta. Došašće je put prema Kristu i Kristov put prema ljudima. Taj put treba urediti – pripremiti srce, odbaciti zlo, a činiti djela ljubavi i dobrote. Onda će se i u srcima roditi Isus i darovat će nam svoj mir. Došašće traje četiri tjedna, a zadnji je dan došašća Badnjak. Simbol adventa je adventski vijenac s četiri svijeće, a svaka označava jedan tjedan. Što se više bliži Božić, povećava se broj zapaljenih svijeća, više je svjetla.

Razglednica iz Hrvatske

ĐAKOVO

U središnjem predjelu Slavonije, u Osječko-baranjskoj županiji, na Đakovačkoj zaravni smješteno je Đakovo. U njemu nađemo biser graditeljstva, katedralu Svetog Petra, građenu između 1866. i 1882. U nju je utrošeno sedam milijuna opeka iz ciglane Đakovačke biskupije, a kamen je dobavljan iz raznih europskih država. Strossmayerova katedrala građena je mješavinom romaničkog, gotičkog i renesansnoga sloga, a još su je suvremenici nazivali „čudovištem umjetnosti”. U neposrednoj blizini katedrale, iza Biskupskog dvora nalazi se Strossmayerov perivoj s pozornicom na kojoj se održavaju poznate manifestacije Đakovačkih vezova.

Znate li

što simbolizira adventski vijenac? To je stari njemački običaj koji je postao jako omiljen u zadnje vrijeme. To je vijenac zelenila, napravljen u raznim veličinama. Za vijenac su pričvršćene četiri uspravne svijeće, u pravilnim razmacima. Te svijeće predstavljaju četiri tjedna došašća. Tri od njih su ljubičaste i podsjećaju nas na pokorničku prirodu vremena.

Ružičasta se pali u treću nedjelju došašća. Ona nas podsjeća da se uskoro bliži kraj došašća. Vijenac treba biti kružni, kao simbol vječnosti, i podsjeća da Bog nema ni početka ni kraja. Zelenje je simbol vječnog života i podsjeća nas da je Bog nepromjenljiv.

URADI SAM

KLASIČNI ADVENTSKI VIJENAC

Potrebni materijal

- * slamnati vijenac
- * grančice bora, umjetne (mekšeg tipa, bez žice) ili prave
- * četiri svijeće i četiri podloška za svijeće
- * razni ukrasi (jabučice, cimet, kuglice, tanka ukrasna vrpca, sušene kriške naranče, sušeno cvijeće)

Potrebni pribori: silikonski pištolj ili iznimno jako ljeplivo i spajalica

Upute:

1. Uzmite slamnati vijenac i pričvrstite grane spajalicom. Grane slažite tako da ih režete i postavljate s vanjske strane. Kada ste ih dobro pričvrstili, umetnite podloške za svijeće.
2. Ako je gotov okvir, prikupljene ukrase počnite lijepiti silikonskim pištoljem ili ljeplivom. Izrežite nekoliko vrpce i zavezite ih oko vijenca, a možete napraviti i nekoliko mašnica i pričvrstiti ih na vijenac.

*Hrvatski dan u Mohaču***Dan posvećen djeci**

Kako je to običaj svake godine, druge subote u listopadu, u organizaciji gradske Hrvatske samouprave 12. listopada u Mohaču je priređen već tradicionalni Hrvatski dan, koji je ove godine u potpunosti posvećen djeci.

Mala skupina Šokačke čitaonice

Prijepodne je organiziran malonogometni turnir za Dječji kup Hrvatske samouprave grada Mohača. Na turniru održanom u športskoj dvorani Omladinskog središta na Széchenyevu trgu sudjelovale su momčadi četiriju osnovnih škola: dviju dvojezičnih i dviju s predmetnom nastavom hrvatskoga jezika. Nadmetali su se učenici nižih razreda iz Martinaca i Santova, odnosno iz Dušnoka i Mohača, a sve je proteklo u dobrom raspoloženju i pravom športskom duhu. Unatoč porazu od domaćina, samo zahvaljujući boljoj gol-razlici, dječji kup osvojili su učenici santovačke škole, drugo mjesto pripalo je domaćinima, učenicima Osnovne škole „Széchenyi”, treći su bili Dušnočani, a četvrti Martinčani.

U predvečernjim satima, u velikoj dvorani Glazbene škole Lajosa Schneidera priređen je kulturni program u kojem su nastupile domaće dječje folklorne skupine, orkestri te kazivači stihova i proze, i gostujući tamburaši santovačke Hrvatske škole. Nastupilo je mnogo darovite djece, koja su pokazala znanje i vještinu u narodnome plesu, pjesmi i glazbi. Svojom nazočnošću program su uveličali čelnici, odnosno predstavnici hrvatske, njemačke i srpske zajednice, među njima predsjednik Šokačkog kera Đuro Jakšić, te odnedavno nova ravnateljica škole Livia Takács Csollák. Okupilo se mnoštvo roditelja i starih roditelja, koji su izvođače nagradili pljeskom.

U programu su se predstavile tri skupine Mohačke šokačke čitaonice: mala, srednja i velika, koje su pod vodstvom voditeljice Beate Janković izvele šokačke plesove i dječje igre. Tri skupine KUD-a „Mohač” – Mrvice, Talpacskák i podmladak – koje vodi Stipan Filaković, prikazale su mohačke šokačke, gradišćanske te pomurske hrvatske

plesove i pjesme. Pratile su ih prateći orkestar KUD-a „Mohač” i „Mladi orkestar”, koji je nastupio i samostalnim blokom, šokačkim pjesmama i napjevima. Nije bilo samo plesa i pjesme, nego i glazbe, pa i ozbiljne glazbe, ali i lijepe hrvatske riječi. Naime učenica 2. razreda Osnovne škole „Széchenyi” Mirjana Brozovac, ujedno učenica mohačke glazbene škole, dobitnica zlatne kvalifikacije na županijskoj gudačkoj smotri u Šiklošu, koju je pripremila Anett Kecskés, predstavila se na čelu skladbom Mali gajdaš. Učenici Osnovne škole „Széchenyi”: Danica Sidonja, Mirko Filaković, Panna Baráth i Mirko Kapča, koji pohađaju predmetnu nastavu hrvatskoga jezika, osvajači prvih triju mjesta na županijskom i državnom natjecanju, kazivali su stihove i prozu na hrvatskom jeziku. Pripremila ih je učiteljica hrvatskoga jezika Anka Đurok Brozovac.

Mirko Filaković i Danica Sidonja, učenici Osnovne škole „Széchenyi”

Mirjana Brozovac, učenica 2. r. Osnovne škole „Széchenyi”

Stipan Filaković posebno je pozdravio ravnatelja Santovačke hrvatske škole Josu Šibalinu, kojemu je darovao CD Tamburaškog sastava „Šokadija”. Naglasio je kako samo u Santovu postoji dvojezična hrvatska škola, kako je tamburaški orkestar santovačke škole utemeljen 2009. godine u okviru Osnovne umjetničke škole „Danubia” iz Baje, a tamburu poučava učitelj tambure Attila Csurai. Santovci su izveli tri kola, momačko, subotičko i veliko kolo.

Dan je završen Šokačkim balom za odrasle u klupskim prostorijama Čitaonice mohačkih Šokaca, a za dobro raspoloženje pobrinuo se Orkestar „Orašje”.

Tekst i slika: S. B.

Mrvice KUD-a Mohač

PEČUH – Dana 10. studenog održan je II. Festival bundeva u pečuškoj Zsolnayevoj četvrti, kojem su sudjelovali i učenici 5. razreda Hrvatske škole «Miroslav Krleža» sa svojom razrednicom Lidijom Stanić, kaže za Hrvatski glasnik bivša učiteljica toga razreda Vesna Velin koja i nadalje prati uspjehe svojih bivših učenika i ako stigne, pomaže rad u razrednoj zajednici. Organizatori su bundeva dostavili vrtićima, školama i razredima koji su se prijavili na Festival, tako i spomenutom 5. razredu a oni su ih bušili, rezali što su poželjeli, a sve poradi što kreativnijeg uratka. Na Festivalu su imali svoj štand koji su sami uredili kako bi ocjenjivački sud imao priliku sve pogledati i ocijeniti. Festivalu je sudjelovalo desetak vrtića i škola, a hrvatski 5. razred dobio je simpatične nagrade. Prvi put su sudjelovali ovom Festivalu, reče učiteljica Vesna, te unaprijed nisu ni znali što ih čeka, tim je zadovoljstvo i uspjeh bio još veći nakon uspješnog nastupa. Na Festivalu je bilo svega i svačega, bundeva i gusaka, receptata i kolača iz bakine kuhinje, mogućnosti kušanja, igraonica, radionica vještih ruku, mladoga vina, guske i pečene bundeva za ručak, programa sudionika na tamošnjoj pozornici, lutkarska predstava, plesačnica s Orkestrom Tenkes te mimohod s lampionima u čast Svetoga Martina.

BUDIMPEŠTA – U povodu 72. obljetnice rođenja, 16. rujna na starobudimskome groblju otkriven je nadgrobni spomenik Florianu Albertu (1941–2011), legendarnom nogometašu Ferencvaroša i mađarske reprezentacije, jedinom mađarskom dobitniku Zlatne lopte (1967). Događaju su nazočili članovi obitelji, bivši suigrači Lajos Szűcs, Gyula Rákosi i István Szőke, glavni ravnatelj Z. d. d. Ferencvaroša Pál Orosz, koji su položili struk cvijeća na grob „nogometnog cara”.

Sedamdesetpeterostruki reprezentativac rođen je 15. rujna 1941. u Santovu, a umro 31. listopada 2011. godine. Između 1959. i 1974. u bojama Ferencvaroša odigrao je 351 prvenstvenu utakmicu, dao 256 golova. U mađarskoj reprezentaciji postigao je 31 gol. Osvojio je brončane medalje na Olimpijskim igrama u Rimu 1960, te na Europskom prvenstvu u Španjolskoj 1964. godine. Florian Albert 2004. postao je Športaš nacije, a 2007. godine Počasni građanin sela Santova. Njegovih nogometnih uspjeha prisjetio se načelnik grada Budimpešte István Tarlós, a u ime Ferencvaroša Gabor Kubatov, predsjednik kluba. Senandrijskoga klesara i kipara Lajosa Papa nadahnula je devetka koju je nosio na svojoj majici. Na nadgrobnom spomeniku u okviru devetke nalazi se Albertov lik kako šutira na gol.

Dragi naš Mate!

Ovo zakašnjeno pismo ćeš neg od zgora iz neba štat. Tvoja dobra narava me je natirala da ti kroz novine šaljem ove riči. Pitaš skromno, da zač? Ar takov človik kot si Ti bio ovde u Kemlji je zaista jako malo na ovom denašnjem svitu. Tebe se gor ne da drugačije predstaviti, neg kako si uz kotao stalno kuhao za svako društvo u Kemlji, jeli je to Hrvatska samouprava, KUD Konoplje, jačkari Mali Dunaj, ili ognjogasci (kako Kemlji velu fajavergeri) kade si kroz 49 ljet aktivno djelao kot dobrovoljni član i da ne opomenem Tvoj hobi za drivorizanje, one lipe drivene skulpture ča si iz ruk van dao, i još sam Bog ne zna, da ča nisi učinio za svoje selo, za svoju hrvatsku narodnost. U cijeloj užoj i široj okolici si svagder bio poznat, Gabčikovo, Čunovo, Pandrof, Novo Selo, Bijelo Selo, Bizonja, Stari Grad – a isto u pradomovini u Pleternici, Požegi... I svaki te je poznao kao pravoga veseljaka, dobrovoljnoga pomogača i djelača. Duga ljeta s Tvojom ženom Marikom ste isto bili člani jačkarnoga zbora Mali Dunaj – a i to je poznato, da si dostao priznanje u tvom selu Kemlji za Tvoje djelo za rodno selo. Bio si pravi veseljak, na Hrvatskom balu kod tombole. Čujem još sve Tvoj glas, da kako si špontano svakomu mogao šalnoga reć, kad si predao dobitnikom tombole. I kako si tancao-plesao kot jedan dvajsetljetni s Tvoju ženu i zi svimi drugimi.

Odjedom nimamo tebe. Ne kani nigdor vjerovati, da si ovako vreda ostavio ov zjalavi, a ipak lipi svit. Sprohodili su te na vječni počivak početo od Koljnofa, Vedešina, Bizonje i Bog zna još iz koga sela su ljudi došli, da ti daju zadnji pozdrav, da ti velu: hvala, Mate, za sve, i da ti velu: z Bogom, naš Mate, naš Hrvat, počivaj u miru Božjem. A kad su naš novi farnik gosp. Marko Mogyorósi blagoslovili Tvoj vječni dom na kemljanskom cimitru – nije ostalo suhoga oka, cijelo selo je ronilo suze za tobom.

I ja velim z Bogom, z Bogom, Mate Nović; ki si bio skoro 12 ljet poslanik u Hrvatskoj nacionalnoj samoupravi, 49 ljet u ognjogasnom društvu, 18 ljet u pjevačkom zboru Mali Dunaj, žalujete cijelo selo, isto už Tvoji, žena, dica, uniki, brati, sestre, šogori, tasta i sva velika rodbina.

Neka ti majka zemlja bude lahka, živio si nepunih 67 ljet. Vidio si odzgor, da se je jako zaškurivalo na Tvojem pogrebu. Sva društva, prijatelji, poznanci, rodbina, množina ljudi nisu hteli iz cimitra domom pojti, svaki je nimo stao i čekao, čekao, čekao... Znamder mislili, da će se kakovo čudo stat, da ni istina ča je Bog i sudbina na Tebe odredila. Počivaj u miru Božjem.

Gradišćanski Hrvati su opet jednoga pravoga Hrvata zgubili.

18. nov. 2013.

Fr. Nemet-Kišov

POZIVNICA

Povodom 20. obljetnice Hrvatske katoličke crkvene zajednice u Budimpešti Hrvatska samouprava Budimpešte ima Vas čast pozvati na svečani program **7. prosinca 2013.** s početkom u **13.00 sati** u **crkvi Sv. Mihovila** (1056 Budapest, Váci u. 47/b)

PROGRAM:

13:00 Sveta misa na hrvatskom jeziku
Koncert zborova
Iznenadjenje djeci povodom Dana Sv. Nikole,
odraslima domjenak u svečanoj dvorani crkvenog reda Congregatio Jesu pored crkve, (Váci u. 47., I. kat)

18:30 otvorenje izložbe u HOŠIG-u (1144 Budapest, Kántorné sétány 1-3)
promocija vjerskog časopisa Zornica Nova
predstavljanje Mlinar Kft.-a

Priredbu podupiru:
Samouprava grada Budimpešte
Državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske, Mlinar Kft.
Dostupnost: Hrvatska samouprava grada Budimpešte
Fővárosi Horvát Önkormányzat
tel.: +36-70-931-3001
e-mail: sojalivister@gmail.com

Dan Svetoga Martina u Martincima

Mjesni župnik Ilija Čuzdi blagoslovio je mlado vino i spomenuo se Svetoga Martina

Mjesna samouprava, na čelu s načelnikom Leventom Várnaiem, 11. studenoga dostojno je obilježila dan zaštitnika svoga sela i crkve,

Svetoga Martina. Martinje je pozvalo na druženje sve mještane oko mnogobrojnih sadržaja. Bilo je to pravo martinjsko proštenje, započeto svetom misom na hrvatskom jeziku koju je služio mjesni župnik Ilija Čuzdi, a nastavljeno u ranim poslijepodnevним satima nogometnom utakmicom na terenu u Cretiću gdje su se ogledali Martinački stari dečki i Šomodski stari dečki. U mjesnoj športskoj dvorani priređen je martinjski program uz krštenje vina, a potom zajednički nastup svih podravske družtva od Barče do Starina. Slijedila je kazališna predstava «Svijet» u izvedbi kazališne družine pečuskoga Hrvatskog kazališta, zatim pak martinjsko veselje uz tamburaše i svirce.

Foto: Emma Solga Cserdi

Pjevački zbor martinačke osnovne škole

Oni njeguju narodno blago podravskih Hrvata

